

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Michaela Nipperta a soudců JUDr. Jiřího Körblera a JUDr. Čestmíra Slaného a ve věci

žalobce: **Ing. Vladimír K.**, narozený dne xxx
bytem xxx, xxx
zastoupeným advokátem JUDr. Radkem Jonášem, Ph.D.
sídlem U Roháčových kasáren 1555/10, 100 00 Praha 10

proti
žalovanému: **hlavní město Praha**, IČO 00064581
sídlem Mariánské náměstí 2/2, 110 01 Praha 1
zastoupený advokátem JUDr. Petrem Balcarem
sídlem Panská 895/6, 110 00 Praha 1

o zaplacení částky 2 092 616 Kč s příslušenstvím, k odvolání obou účastníků řízení proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 6. listopadu 2019, č. j. 38 C 133/2013-237,

takto:

- I.** Rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku o věci samé (výrok I.) **potvrzuje**.
- II.** Ve výroku o povinnosti k náhradě nákladů řízení (výrok II.) se rozsudek soudu prvního stupně **mění** tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III.** Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení částky 2 092 616 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z této částky od 6. 5. 2013 do zaplacení (výrok I.), a o povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhodl tak,

že žalobce je povinen na jejich náhradu zaplatit žalované 4 500 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám jeho právního zástupce (výrok II.).

2. Takto bylo rozhodnuto o žalobě, kterou se žalobce jakožto vlastník pozemků parc. č. xxx o výměře 19 m², parc. č. xxx o výměře 3593 m², parc. č. xxx o výměře 2259 m², parc. č. xxx o výměře 354 m², parc. č. xxx o výměře 447 m², parc. č. xxx o výměře 2187 m², parc. č. xxx o výměře 149 m² a parc. č. xxx o výměře 581 m², vše katastrální území xxx, obec Praha, a dále pozemku parc. č. xxx o výměře 55 m², katastrální území xxx, obec Praha (dále též jen „předmětné pozemky“), domáhal po žalovaném zaplacení zmíněné částky 2 092 616 Kč s příslušenstvím z titulu bezdůvodného obohacení, kterého se mu dle žalobních tvrzení dostalo na jeho úkor za dobu od 6. 5. 2011 do 30. 4. 2013 v důsledku bezesmluvního užívání předmětných pozemků, které jsou zcela zastavěny stavbami ve vlastnictví žalovaného. Výši žalované částky žalobce stanovil s odkazem na Ministerstvem financí stanovenou maximální výši regulovaného nájemného za užívání pozemků k nepodnikatelským účelům, tj. částky 85 Kč/m²/rok za období od 6. 5. 2011 do 31. 12. 2011 a částky 120 Kč/m²/rok za období od 1. 1. 2012 do 30. 4. 2013, a to spolu s poukazem na zjištění, že obvyklá výše nájemného předmětných pozemků tehdy zmíněnou regulovanou cenu nájemného převyšovala.
3. Soud prvního stupně při svém rozhodování vyšel ze zjištění, že žalobce byl mimo jiné i v období od 6. 5. 2011 do 30. 4. 2013 vlastníkem předmětných pozemků. Pozemek parc. č. xxx, katastrální území xxx, je celý zastavěn komunikací místního charakteru, pozemek parc. č. xxx má charakter veřejně přístupné účelové komunikace a zbylá část předmětných pozemků tvoří součást funkčního celku pražského sídliště xxx, jsou na nich vybudovány komunikace jak pro automobily, tak i pro pěší, další stavební prvky typu opěrných zdí, zatravněných panelů, šachet či poklopů od kanalizace a ve zbytku jsou pokryty veřejnou zelení. Komunikacemi II. a III. třídy ve vlastnictví žalovaného jsou předmětné pozemky zastavěny v rozsahu celkem 2352,49 m², konkrétně pak na pozemku parc. č. xxx je umístěno obratiště pro autobusy MHD umístěné na konci komunikace II. třídy xxx o výměře 1171,32 m², na pozemku parc. č. xxx je umístěna rovněž zmíněná komunikace II. třídy xxx o výměře 4,92 m², na pozemku parc. č. xxx je umístěna místní komunikace III. třídy ulic xxx a xxx o výměře 242,72 m², na pozemku parc. č. xxx je umístěna komunikace III. třídy xxx o výměře 5,76 m², na pozemku parc. č. xxx je umístěna místní komunikace III. třídy xxx o výměře 927,77 m². Sídlíště xxx bylo v Praze – xxx vybudováno v letech 1988 – 1993. Předmětné pozemky žalobce nabyl do svého vlastnictví na základě kupních smluv v období let 1998 až 2001, tedy v době, kdy stav těchto pozemků korespondoval s jejich stávajícím stavem. Pozemek parc. č. xxx, katastrální území xxx, obec Praha, žalobce nabyl na základě kupní smlouvy ze dne 1. 10. 1998 jako součást pozemku ve zjednodušené evidenci označeném pod č. PK xxx o celkové výměře 89165 m² za kupní cenu 675 283 Kč, tedy za částku 7,57 Kč za m². Pozemky parc. č. xxx, parc. č. xxx, parc. č. xxx, parc. č. xxx, parc. č. xxx, parc. č. xxx a parc. č. xxx, katastrální území xxx, obec Praha, žalobce nabyl na základě kupní smlouvy ze dne 23. 5. 2000 jako součást pozemku ve zjednodušené evidenci označeném pod č. PK xxx o výměře 10678 m² za kupní cenu 68 229 Kč, tedy za částku 6,39 Kč za m². Pozemek parc. č. xxx žalobce nabyl na základě kupní smlouvy ze dne 9. 5. 2001 jakožto součást pozemku původně označeném ve zjednodušené evidenci pod č. PK xxx o celkové výměře 5057 m² za kupní cenu 35 399 Kč, tedy za částku 7 Kč za m². K vydání zažalovaného bezdůvodného obohacení žalobce vyzval žalovaného dopisem ze dne 11. 4. 2013. Žalovaný však na uvedenou výzvu nereagoval a za účelem uspokojení byť jen části žalovaného nároku žalobci nic nezaplatil.
4. Na základě takto učiněného závěru o skutkovém stavu věci soud prvního stupně, zejména s odkazem na ust. § 451, § 456 a § 3 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), ve spojení s odkazem na ust. § 3028 a § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“), shledal žalobou uplatněný nárok nedůvodným. Připomněl specifické postavení hlavního města Prahy, které záležitosti svěřené obcím plní zčásti samo a zčásti prostřednictvím svých městských částí a

zdůraznil, že od této skutečnosti se pak odvíjí řešení otázky pasivní věcné legitimace týkající se vzniku bezdůvodného obohacení formou veřejného užívání pozemků ve vlastnictví třetí osoby. Pasivní věcná legitimace žalovaného byla přitom judikaturou dovozena pouze pro případ zastavěnosti pozemku pozemní komunikací ve vlastnictví žalovaného, která byla umístěna na pozemku bez příslušného právního titulu. Jsou-li pozemky třetí osoby užívány ve formě jiného veřejného prostranství (např. náměstí, tržnice, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, jež slouží obecnému užívání), pak pro takový případ byla ustálenou judikaturou jako pasivně věcně legitimovaná shledána výhradně městská část. Za popsaného stavu by tak podle názoru soudu prvního stupně přicházela v úvahu toliko možnost vyhovět žalobě v rozsahu obvyklé výše nájemného vynakládaného v daném místě a čase za pronájem srovnatelných nemovitostí, nepřevyšujícího však maximální limit stanovený tehdy platnými a účinnými výměry ministerstva financí vydávaných na základě zmocnění zákona č. 526/1990 Sb., o cenách [viz výměr č. 01/2010 (MF), kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami, a na něj v dalším období navazující výměr č. 01/2012 (MF)], neboť nájemné z pozemků nesloužících k podnikání nájemce bylo v posuzovaném období cenou regulovanou. Při zastavěnosti předmětných pozemků stavbami žalovaným vlastněných pozemních komunikací v rozsahu 2352,49 m² by tak za žalované období nemohlo být žalobci přiznáno více než 507 364, 41 Kč. Nicméně soud prvního stupně nakonec dospěl k závěru, že ani této části žalobě nebylo možné vyhovět, a to pro rozpor žalobcem uplatněného subjektivního práva na vydání bezdůvodného obohacení s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák. a § 6 o. z.). Z provedeného dokazování totiž vyplynulo, že žalobce předmětné pozemky nabyl do svého vlastnictví s vědomím, že jejich faktický stav mu neumožňuje tyto pozemky reálně užívat, neboť jsou určeny k tomu, aby plnily funkci veřejného statku a jako takové byly přístupné každému bez omezení. Byl tudíž srozuměn s tím, že až do případné změny územního plánu, která se navíc v dohledné době nejeví reálnou, pro vyprázdněný obsah vlastnického práva nabyt k předmětným pozemkům pouze tzv. holé vlastnictví. Žalobce tudíž zcela evidentně tyto pozemky nabyt za účelem konfrontace svých majetkových požadavků s institucí veřejné moci, která řádné užívání předmětných pozemků k obecnému užívání garantuje, za účelem dosažení zisku. Soudu prvního stupně je přitom známo, že jen za sedm let užívání předmětných pozemků žalobce aktuálně požaduje po žalovaném úhradu částky téměř 8 miliónů Kč, přičemž kromě toho žalobce disponuje řadou dalších pozemků, na kterých se již nachází veřejné komunikace, popřípadě dle zveřejněného územního plánu by zde měly být vybudovány. Na počínání žalobce tudíž nelze pohlížet jinak než jako na ryze spekulativní. Ovšem takové jednání lze kvalifikovat jako jednání v rozporu s dobrými mravy, které nepožívá právní ochrany. Soud prvního stupně proto žalobu v plném rozsahu zamítl. O povinnosti k náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto s odkazem na ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř. a žalovanému, který byl v řízení zcela procesně úspěšný, soud prvního stupně přiznal na náhradu nákladů řízení pouze částku 4 500 Kč, je by za využití novelizovaného ustanovení [§ 151](#) odst. 3 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 7. 2015) odpovídala zákonné výši náhrady nákladů nezastoupeného účastníka řízení (za celkem 15 úkonů právní služby), neboť ustálená rozhodovací praxe jak soudu Ústavního, tak i soudu Nejvyššího již v zásadě konstantně vychází z názoru, že u statutárních měst, včetně hlavního města Prahy, lze presumovat existenci dostatečného materiálního i personálního vybavení a zabezpečení k tomu, aby byla sama schopna kvalifikovaně hájit svá rozhodnutí, práva a zájmy, v důsledku čehož žalovaným vynaložené náklady na zastoupení advokátem nelze považovat za účelně vynaložené.

5. Proti tomuto rozsudku podaly včasné odvolání obě procesní strany.
6. Žalobce svým odvoláním napadl celý rozsudek, tedy jak správnost výroku o věci samé, tak i na něj navazující výrok o povinnosti k náhradě nákladů řízení. Akcentoval v něm, že v souladu s ustálenou judikaturou se na úkor vlastníka pozemku bezdůvodně obohacuje každý vlastník pozemní komunikace, jemuž nesvědčí žádný právní titul, který by jej opravňoval ke stavbě na cizím pozemku. K uvedenému bezdůvodnému obohacení přitom dochází bez ohledu na to,

jakým způsobem vlastník pozemní komunikace své vlastnické právo ke stavbě realizuje. Plyne totiž ze samotného titulu vlastnického práva k vlastnímu tělesu pozemní komunikace. Na uvedeném podle jeho názoru nic nemění ani okolnosti, za nichž předmětné pozemky do svého vlastnictví nabyly, neboť protiprávní stav, jež zapříčiňuje bezdůvodné obohacování žalovaného, existoval i v době, kdy vlastnické právo k pozemkům svědčilo jeho právnímu předchůdci. Soud prvního stupně měl tedy žalobě správně vyhovět, a to dokonce v celém jejím rozsahu, neboť z jím předloženého znaleckého posudku soudního znalce Václava Juppy výslovně plyne závěr, že jím vlastněné pozemky tvořící součást funkčního celku pražského sídliště xxx jsou zcela zastavěny stavbami pozemních komunikací či jejich součástmi nebo příslušenstvím. Proč se soud prvního stupně tímto závěrem znalce neřídil, v odůvodnění napadeného rozsudku nevysvětlil. Navíc nutno zdůraznit, že při hodnocení důkazu znaleckým posudkem soud sám není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce. V daném případě soud prvního stupně ani nesignalizoval, že by v uvedeném směru bylo třeba cokoli doplňovat. Žalobci dále není jasné, z jakého důvodu soud prvního stupně zamítl jím uplatněný nárok i ve vztahu ke dvěma zbylým pozemkům (pozemku parc. č. xxx, k. ú. xxx, a parc. č. xxx, k. ú. xxx), které jsou shodně zastavěny místní komunikací, jejíž vlastnictví zákon spolu se silnicemi II. a III. třídy žalovanému rovněž přiznává. Konečně žalobce nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že by jím v tomto řízení uplatněný nárok bylo možné zamítnout pro údajný rozpor s dobrými mravy. Kromě toho, že odeprání výkonu práva by mělo být využíváno jen zcela výjimečně, je žalobce přesvědčen o tom, že jej lze využívat jen k nápravě nepřiměřené tvrdosti zákona, ale již nikoli k oslabování právní jistoty, tím spíše je-li vystavěna na judikaturou doposud jednoznačně vykládané problematice bezdůvodného obohacení za bezesmluvní užívání pozemků třetích osob. Proto pod svou povahou mimořádné skutečnosti umožňující uvedený postup nemohou být subsumovány okolnosti, za kterých žalobce do svého vlastnictví předmětné pozemky nabyly, zvláště za situace, kdy si je žalovaný vědom toho, že jím vlastněné stavby jsou dokonce dlouhodobě umístěny na pozemcích žalobce bez příslušného občanskoprávního titulu a tento stav odmítá konstruktivně řešit. Žalobce se přitom dohodě nebrání. Žalovanému nabízí možnost, aby si předmětné pozemky pronajal za naprosto standardních podmínek. S odkazem na shora uvedené žalobce navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalobě v celém rozsahu vyhová a žalovaného spolu s tím zaváže k náhradě nákladů řízení.

7. Žalovaný svým odvoláním napadl pouze správnost výroku o povinnosti k náhradě nákladů řízení, neboť nesouhlasí s tím, že mu z uvedeného titulu náleží toliko paušální náhrada hotových výdajů. Zdůraznil přitom, že závěr soudu prvního stupně, podle kterého zastoupení žalovaného advokátem je vždy neúčelné, není správný. Naopak je obecně akceptovatelným pravidlem, že procesně úspěšné straně náleží i náhrada nákladů vynaložených na procesní zastoupení advokátem, přičemž u statutárních měst Ústavní soud uvedené právo redukoval pouze na ty soudní spory, v nichž je řešena zásadní právní otázka, popřípadě otázka, která vyžaduje a odůvodňuje aktivní zastoupení advokátem, přičemž nelze spravedlivě očekávat, že statutární města mohou účinně bránit svá práva prostřednictvím svého rozsáhlého odborného aparátu. Na rozdíl od soudu prvního stupně se žalovaný domnívá, že spor o vydání bezdůvodného obohacení nelze považovat za spor jednoduchý. Naopak jde o věc právně složitou, s veřejnoprávními přesahy. Navíc i výše žalované částky není nezanedbatelná, přičemž je třeba zdůraznit, že zaměstnanci žalovaného, na rozdíl od advokátů, nejsou pro případ způsobení škody adekvátně pojištěni. Skutečnost, že se žalovaný s obdobným sporem již setkal, nemůže sloužit jako měřítko jeho odbornosti v dané oblasti. Každý spor je totiž třeba posuzovat individuálně. Považovat za neúčelné by bylo možné náklady vynaložené žalovaným na zastupování ve sporech, jenž představují jeho běžnou a pravidelnou právní agendu vyvolanou běžnými soukromoprávními vztahy, typicky spory z nájmu obecných bytů či běžná pracovněprávní agenda zaměstnanců žalovaného. O takový případ se však v této věci nejedná. I když má žalovaný právní oddělení, nelze předpokládat, že jeho zaměstnanci jsou schopni věnovat náležitou odbornou péči všem sporům, které žalovaný vede. Navíc od právního oddělení žalovaného, které čítá pouze omezený

počet zaměstnanců s právnickým vzděláním, nelze spravedlivě požadovat, aby bylo schopno vyřizovat všechny právní spory žalovaného. Do náplně tohoto oddělení totiž spadá i značné množství dalších úkolů činěných žalovaným v samostatné působnosti a kromě toho i správa značného objemu nemovitého majetku a vyřizování s ním spojených smluvních závazků v řádu tisíců smluv. Rolí pracovníků právního odboru je především zabezpečování právních služeb pro potřeby volených orgánů a řídicích orgánů žalovaného. Jakékoli automatické dovozování opaku je čistě formalistickým přístupem nemajícím oporu v reálném stavu věci. S ohledem na shora uvedené je žalovaný přesvědčen o tom, že v tomto případě lze zastoupení advokátem považovat za postup účelný a hospodárný. Navrhl proto, aby odvolací soud v nákladovém výroku změnil napadený rozsudek tak, že mu bude přiznána náhrada nákladů řízení ve skutečně jím vynaložené výši.

8. Žalovaný v reakci na odvolání protistrany uvedl, že odvolací námitky žalobce neshledává důvodnými. Plně se ztotožňuje s právními závěry vyjádřenými v písemném vyhotovení napadeného rozsudku, především pak s kvalifikací jednání žalobce jakožto jednání odporujícího dobrým mravům. Žalovaný proto navrhl, aby odvolací soud napadený výrok ve věci samé jako věcně správný potvrdil.
9. Odvolací soud z podnětu podaného odvolání přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 1, 5 o. s. ř.), a poté dospěl k závěru, že odvolání ani jedné z procesních stran není důvodné.
10. Soud prvního stupně s odkazem na § 3028 odst. 3 o. z. na posuzovaný případ zcela správně aplikoval hmotněprávní úpravu platnou a účinnou do 31. 12. 2013, která byla vystavěna na závěru, že není-li v občanskoprávní rovině upraveno obecné užívání veřejného prostranství, zahrnujícího byt' jen zčásti pozemky vlastnický náležející třetí osobě, má to za následek vznik bezdůvodného obohacení na straně obce plněním bez právního důvodu (§ 451 odst. 2 obč. zák.). I když totiž existuje právní důvod užívání veřejného prostranství, nejde o titul, podle kterého by obci vzniklo oprávnění, aby takové plnění ze strany třetí osoby (strpění užívání jejího majetku) bylo poskytováno bezplatně (*srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 33 Odo 11253/2005, uveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 12/2006, str. 457, dále rozhodnutí téhož soudu ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 561/2012, ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2509/2012, ze dne 3. 8. 2015, sp. zn. 28 Cdo 2830/2015*). Uvedeným byla vyjádřena obecná zásada občanského práva, podle které se nikdo nesmí bezdůvodně obohacovat na úkor jiného.
11. Dále soud prvního stupně ve svém rozhodnutí rovněž správně akcentoval specifické postavení hlavního města Prahy, které záležitosti svěřené obcím plní zčásti samo a zčásti prostřednictvím svých městských částí (v rámci samostatné či přenesené působnosti). S tím pak skutečně souvisí jisté výkladové problémy při řešení otázky pasivní věcné legitimace mimo jiné i ve vztahu k veřejnému užívání pozemků ve vlastnictví třetí osoby, která byla opakovaně řešena nejen obecnými soudy, ale i Ústavním soudem. Přitom pasivní věcná legitimace žalovaného, jak v napadeném rozsudku správně zmiňuje soud prvního stupně, byla judikaturou dovozena jen za situace, je-li pozemek náležející třetí osobě zastavěn pozemní komunikací v jeho vlastnictví (*k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4525/2011, dále rozsudek téhož soudu ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. 28 Cdo 2056/2009, usnesení ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 28 Cdo 181/2009, ze dne 2. 12. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1537/2009 a ze dne 4. 2. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2542/2009*). Povinnost k vydání takto získaného bezdůvodného obohacení lze totiž v tomto případě připínat právě k vlastnictví stavby (pozemní komunikace) zatěžující pozemek ve vlastnictví jiného, přičemž okolnost, komu přísluší jejich správa, v tomto případě není rozhodující (*k tomu srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 28 Cdo 181/2009, ze dne 2. 12. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1537/2009, ze dne 4. 2. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2542/2009, nebo ze dne 11. 11. 2009, sp. zn. 28 Cdo 2056/2009; z rozhodovací praxe Ústavního soudu pak např. usnesení ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3490/2013, nebo usnesení ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. II. ÚS 268/2014*).

12. Obecně lze tedy souhlasit se soudem prvního stupně vysloveným závěrem, že v posuzovaném případě by bylo možné vůči žalovanému shledat žalobou uplatněný nárok po právu jen v rozsahu zastavenosti předmětných pozemků pozemními komunikacemi ve vlastnictví žalovaného. Přestože odvolací soud sdílí výhrady žalobce stran přesvědčivosti skutkového závěru soudu prvního stupně o míře zastavenosti jednotlivých pozemků žalovaným vlastněnou stavbou pozemní komunikace, do níž je třeba zahrnout všechny její stavební součásti (viz § 12 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) a příslušenství (viz § 13 téhož zákona), odvolací soud tuto skutečnost nakonec neshledal podstatnou pro posouzení dané, neboť soud prvního stupně své zamítavé rozhodnutí ve věci samé vystavěl především na závěru o rozporu uplatněného nároku s dobrými mravy, kterému nelze upřít jeho opodstatněnost a jež navíc sám o sobě představuje dostatečný důvod pro zamítnutí žaloby.
13. Odvolací soud souhlasí s žalobcem v tom, že odepření výkonu práva pro rozpor s dobrými mravy by mělo zůstat výjimečným a vést k nalezení spravedlnosti v případech nepřiměřené tvrdosti zákona, nikoliv však k oslabování právní jistoty a ochrany subjektivních občanských práv stanovených zákonem (*ke tomu srovnej například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1298/2008, či jeho usnesení ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2571/2010*), nicméně v kontextu projednávaného sporu je třeba mít při hodnocení daného aspektu na paměti, že optikou dobrých mravů je nepochybně možné nahlížet i na výkon jednotlivých oprávnění spjatých s vlastnictvím věci (*viz přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 740/99, usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 22 Cdo 1010/2014, či ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4065/2014*), a tedy i na právo majitele na vydání bezdůvodného obohacení při neoprávněném užívání jeho vlastnictví. Nejvyšší soud přitom ve své rozhodovací praxi výslovně připustil eventualitu, že též o požadavku na vydání bezdůvodného obohacení získaného na straně obce užíváním pozemků jiného subjektu jako veřejného prostranství by mohlo být uvažováno jako o rozporném s dobrými mravy, nastaly-li by zvláště mimořádné okolnosti (*srovnej zejména rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 28 Cdo 2030/2013, ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3684/2013, či obdobně jeho usnesení ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. 28 Cdo 324/2017*). Těmi může být vnímán i spekulativní úmysl žalobce při nabývání dotčených pozemků, na něž pak navázal výkonem svého vlastnického práva takovým způsobem, o němž je možné mít pochybnosti stran jeho souladu s dobrými mravy (*srovnej zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1151/2015, či jeho rozsudek ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 28 Cdo 2140/2013*). V této souvislosti Nejvyšší soud formuloval zásadní aspekty, které odůvodňují úsudek o nesouladu výkonu práva žalobce s dobrými mravy (srovnej § 3 odst. 1 obč. zák., resp. § 6 o. z.), tedy především způsob nabytí předmětných pozemků žalobcem, jenž, vědom si jejich charakteru, musel být od počátku srozuměn s tím, že nabývá toliko holé vlastnictví. Dále pak upozornil na potřebu zabývat se žalobcem požadovanou výší bezdůvodného obohacení, zvláště pokud za jeden rok užívání převyšuje pořizovací cenu nemovitostí. Konečně pak v dané souvislosti zmínil, že ani počínání si subjektu v mezích podnikatelské činnosti zapsané v obchodním rejstříku samo o sobě ještě neodůvodňuje soulad výkonu takového jednání s dobrými mravy (*viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2018, sp. zn. 28 Cdo 430/2017*).
14. Nutno zdůraznit, že soud prvního stupně podrobil žalobcem v tomto řízení uplatněný nárok komplexnímu hodnocení všech zmíněných aspektů jednání žalobce, přičemž dospěl-li k závěru o rozporu jednání žalobce s dobrými mravy, nelze správnosti jeho rozhodnutí nic vytknout. Výsledek uvedeného hodnocení totiž jednoznačně svědčí v neprospěch žalobce, který získal pozemky na základě kupní smlouvy od původního restituenta, přičemž při jejich nabytí byl obeznámen s jejich stavem, tedy i s tím, že jeho vlastnické právo bude významným způsobem omezeno, přesto však předmětné pozemky do svého vlastnictví přijal. Přitom využití pozemku sloužícího jako veřejné prostranství k právnímu obchodu značí spekulativnost prodeje, kterýžto je uskutečňován s cílem konfrontovat majetkové požadavky vlastníka pozemků s institucí veřejné moci, která řádné užívání pozemků garantuje (*ke tomu srovnej např. náleží Ústavního*

soudu ze dne 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14). Tato premisa se uplatní o to více, že ani po převodu pozemků nebyla očekávatelná změna jejich účelového určení. Je-li pozemek veřejným statkem, je vysoce nepravděpodobné, že by se jeho vlastník v budoucnu domohl změny územního plánu, jež by jako jediná mohla vést k tomu, že by se pozemek stal skutečným předmětem výkonu vlastnického práva. Konečně spekulativní povaze uvedeného nároku nasvědčuje fakt, že žalobcem v tomto řízení požadovaná výše bezdůvodného obohacení několikanásobně převyšuje pořizovací cenu předmětných pozemků, které získal za kupní cenu nepřevyšující částku 8/Kč/m². Přitom za kalendářní rok 2011 se po žalované domáhá vydání bezdůvodného obohacení ve výši 85 Kč/m²/rok a za následující kalendářní roky 2012 a 2013 dokonce ve výši 120 Kč/m²/rok, tj. minimálně ve výši desetinásobku, resp. posléze dokonce patnáctinásobku toho, za co tyto pozemky pořídil.

15. S odkazem na shora uvedené tedy odvolací soud podle § 219 o.s.ř. napadený výrok rozsudku o věci samé jako věcně správný potvrdil.
16. Na rozdíl od výroku o věci samé však odvolací soud závěr soudu prvního stupně o povinnosti k náhradě nákladů, resp. o její výši, správným neshledal. Lze sice přisvědčit soudu prvního stupně v tom, že žalovaný v posuzovaném případě zcela procesně uspěl a v souladu s § 142 odst. 1 o.s.ř. má tak nárok na plnou náhradu všech účelně vynaložených nákladů řízení, nicméně z níže uvedených důvodů žalovanou účtované náklady řízení nesplňují nezbytné kritérium nákladů účelně vynaložených, které jako jediné je soud oprávněn uložit k tíži procesně neúspěšného účastníka řízení.
17. Se soudem prvního stupně odvolací soud souhlasí v tom, že Nejvyšší soud v návaznosti na rozhodovací praxi Ústavního soudu opakovaně konstatoval, že u statutárních měst (mimo jiné výslovně též u hlavního města Prahy) lze presumovat existenci dostatečného materiálního i personálního vybavení a zabezpečení k tomu, aby byla schopna kvalifikovaně hájit svá rozhodnutí, práva a zájmy, aniž by musela využívat právní pomoci advokátů. Není-li v příslušném řízení prokázán opak, nelze tedy náklady na jejich zastoupení advokátem považovat za náklady účelně vynaložené (*srovnej například nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 2984/09, a ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. II. ÚS 376/12, usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 10. 2013, sp. zn. I. ÚS 2510/13, a ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. III. ÚS 1510/13, jakož i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3381/2012, ze dne 26. 2. 2013, sp. zn. 26 Cdo 366/2013, ze dne 10. 6. 2014, sp. zn. 28 Cdo 3895/2013, ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 28 Cdo 4175/2013, či ze dne 7. 1. 2016, sp. zn. 28 Cdo 1151/2015*). Žalovaný přitom ve svém odvolání nepřichází s přesvědčivými argumenty, v jejichž světle by se jevilo namísto od předestřených tezí ustoupit v obecné rovině či je mít v řešeném sporu za nepřiléhavé. Navíc předmět sporu je zcela evidentně spjat s majetkem žalovaného, jenž by tedy bylo možné v podstatě přiřadit k povinnostem obce pečovat o svůj majetek (§ 38 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, a § 35 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze). Uvedený závazek bezpochyby nelze redukovat pouze na nejčastější, typově obdobné majetkoprávní problémy obce. Ostatně z rozhodovací praxe Ústavního soudu se dále podává, že zaměstnávají-li dotčené subjekty pracovníky s vysokoškolským právním vzděláním, lze očekávat, že tito budou schopni řešit právní záležitosti týkající se činnosti zmíněných subjektů, třebaže nepůjde o standardní agendu (*srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. I. ÚS 2310/13*). Závěry o neúčelnosti nákladů na zastoupení statutárního města advokátem si současně nikterak neprotiřečí se zásadou úspěchu ve věci, jakožto výchozím kritériem rozhodování o nákladech civilního sporného řízení, neboť nesměřují k odlišnému vymezení účastníka, jemuž mají být nahrazeny, ale toliko odpovídají na otázku, jaké výdaje kompenzovat (respektive nekompenzovat). Jestliže tedy soud prvního stupně v projednávané věci, jež se posuzovanými skutkovými okolnostmi ani právním posouzením nijak nevyvíká obdobným sporům, jichž se žalovaný účastní, dovozuje neúčelnost jím vynaložených nákladů na zastoupení advokátem, nijak se od výše citované judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu neodchyluje, přičemž předestřenou otázku účelnosti advokátního

zastoupení statutárních měst v civilním sporném řízení zjevně není nutno oproti stávající judikatuře posuzovat jinak. Ani postupný vývoj relevantní judikatury (*srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1934/2016*) nelze považovat za okolnost, jež by byla způsobilá prokázat účelnost zastoupení žalovaného advokátem z důvodu právní složitosti či mimořádnosti projednávané věci. Za uvedené situace se tudíž požadavek žalovaného města na náhradu výloh spojených s jeho advokátním zastoupením v projednávané věci nejeví obhajitelný.

18. V souladu s aktuální rozhodovací praxí Ústavního soudu (*srovnej např. náleží Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13*), zdůrazňující demonstrativnost výčtu nákladů uvedeného v § 137 odst. 1 o.s.ř. a možnost zahrnutí mezi tyto náklady i hotové výdaje nezastoupeného účastníka stanovené paušální částkou dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, resp. za využití novelizovaného ustanovení § 151 odst. 3 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 7. 2015), by sice bylo možno uvažovat o nároku statutárního města na náhradu zmíněných výloh, jak ostatně postupoval i soud prvního stupně, leč takováto kompenzace nákladů procesní obrany žalovanému nepřisluší, neboť k hájení svých práv zvolil jiný postup (jsa zastoupen zvoleným advokátem). Účelem úpravy § 137 odst. 1 o.s.ř., ve spojení s § 142 o.s.ř., je totiž nahradit výdaje účastníkem skutečně upotřebené k hájení práva (srov. přiměřeně Drápal, L., Bureš, J. a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 978*), nikoliv náklady hypotetické, k jejichž vynaložení mohlo dojít, uplatňoval-li by svá procesní práva odlišně. Z tohoto důvodu odvolací soud napadený výrok o povinnosti k náhradě nákladů řízení mezi účastníky navzájem v souladu s § 220 odst. 1 o.s.ř. změnil tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení vedeného před soudem prvního stupně.
19. O povinnosti k náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 151 o.s.ř., ve spojení s § 224 odst. 1 a § 142 odst. 3 o.s.ř. a *contrario*, neboť i když žalovaný byl v odvolacím řízení neúspěšný jen v poměrně nepatrné části, odvolací soud s odkazem na již zmíněnou judikaturu ohledně účelnosti nákladů řízení vynaložených statutárními městy, dospěl k závěru, že v této fázi řízení žalovanému žádné náklady, jejichž kompenzaci by mu v souladu s procesním předpisem bylo možné přiznat, nevznikly.

Poučení

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení jeho písemného vyhotovení, a to k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně. Přípustnost dovolání přezkoumá za podmínek uvedených v ust. § 237 o.s.ř. sám odvolací soud.

Praha 18. dubna 2019

Mgr. Michael Nippert v. r.
předseda senátu